

ROMÉO DALLAIRE

OOG IN
OOG MET
DE
DUIVEL

De genocide
in Rwanda, 1994

1

Mijn vader heeft me drie dingen verteld

Het leger is altijd mijn eerste liefde geweest. Het was en is mijn minnares, mijn muze en mijn familie. Zelfs als kind twijfelde ik er geen seconde aan waar ik naartoe wilde of wat ik wilde worden. Mijn eerste speelgoed, dat ik vanuit het door oorlog verwoeste Nederland had meegenomen toen mijn moeder en ik na de Tweede Wereldoorlog naar mijn vader verhuisden in Quebec, was een grove kopie van een Canadese legerjeep. Als jongen voerde ik hele veldslagen uit op het tapijt in de woonkamer en ik vond het maar wat fijn als mijn ouders me alleen thuis achterlieten om op het huis te passen als zij voor een boodschap de deur uit moesten. 's Zomers bij het vakantiehuisje bouwde ik grote zandkastelen en verdedigingswerken. Ik ging helemaal op in de bewegingen van mijn grote Dinky Toys-verzameling en honderden plastic soldaatjes. Ik droomde over de slagvelden van voorheen, waar de kanonnen en geweren de strijd bepaalden. Ik was altijd al een artillerieman en ik bekogelde de indrukwekkende, dappere aanstormende cavalerie en massale infanterie met grote handenvol zand.

Ik spéelde geen oorlogje, ik lééfde in de oorlog in mijn eentje, in een tijd die ver achter me ligt, maar me nog levendig voor ogen staat. Als ik niet bezig was met mijn campagnes op het tapijt of in het zand, boog ik me wel over militaire geschiedenisboeken en droomde ik dat ik kapitein was in een schitterend rood-en-blauw gekeperd uniform, en het bevel voerde over de kanonnen en lichte artillerie tijdens de oorlogen van Napoleon. Die tafereelen waren zo levensecht voor me dat ik het buskruit kon ruiken en het

gehinnik van de paarden kon horen. Ik ging helemaal op in de spanning en opwinding van de strijd en ik werd boven de deprimerende grijze wereld van Oost-Montreal waarin ik opgroeide uit getild.

Ik kom uit een militaire familie, was de oudste van drie kinderen en de enige jongen, dus het is misschien niet verbazend dat het soldatenleven niet alleen mijn beroep, maar ook mijn passie werd. Mijn vader was onderofficier in het Canadese leger en mijn moeder was een oorlogsbruid uit Nederland. Ze hadden elkaar ontmoet toen mijn vader in Eindhoven gelegerd was, achter de statische linie van de winter van 1945. Mijn moeder was toen leerling-verpleegkundige, en zij en haar vriendinnen liepen op weg naar het ziekenhuis langs het tijdelijk bivak op een van de pleinen van de stad. Ze zagen onder welke barre omstandigheden de Canadezen daar moesten verblijven, in canvastenten in de ijskoude winterregen, zonder verwarming of stromend water. Plaatselijke gezinnen, waaronder dat van mijn moeder, kregen de vraag of er Canadese militairen bij hen ingekwartierd mochten worden. Je kon eigenlijk niet om sergeant-majoor Roméo Louis Dallaire heen: een grote man met felblauwe ogen. Mijn moeder was 26, maar nog alleenstaand. Van het een kwam het ander, en binnen niet al te lange tijd verscheen ik op het toneel, in juni 1946.

Mijn vader was toen 44 en een sterke, indrukwekkende man, die altijd jonger leek dan hij was. Hij was in 1902 in Thetford-Mines geboren, een stadje met asbestmijnen in de Eastern Townships in het zuidoosten van Quebec, en had een moeilijk en nogal eenzaam leven gehad. Zijn ouders waren al jong gestorven en hij was naar het westen gestuurd om bij een kille, gierige alleenstaande tante te gaan wonen. Zij had een grote, maar niet-winstgevende boerderij vlak bij North Battleford, in Saskatchewan. Toen hij bij zijn tante woonde, moest hij de handen uit de mouwen steken. Om af en toe een goede maaltijd binnen te krijgen, ving mijn vader dan een kip, draaide die de nek om en gooide die op de mestvaalt. Dan zei hij tegen zijn tante dat de kip vast van de kou was doodgegaan. En om het vlees niet te verspillen bereidde ze de kip dan voor het eten. Het leven bij haar was zo ondraaglijk dat mijn vader zodra hij meerderjarig was de boerderij verliet en geleidelijk aan via allerlei baantjes weer richting Quebec trok.

Hij leefde zonder vastomlijnd plan toen hij in de twintig was, deed al het werk dat hij maar kon vinden; het was een flinke man met de littekens van fysieke arbeid op zijn lichaam. In 1928 kwam hij uiteindelijk op zijn zesentwintigste in het leger terecht en werd soldaat in het Royal 22ième Régiment, het Koninklijke 22e Regiment van het Canadese leger. In die tijd werd het Royal 22ième doorgaans de *Van Doos* of *Vandoos* genoemd – de

Engelse uitspraak van het Franse *vingt-deux* (tweeëntwintig), en het was de enige Franstalige eenheid binnen de Canadese krijgsmacht.

Binnen de Vandoos kreeg mijn vader eindelijk het gevoel dat hij tot een familie behoorde, en hij genoot van de kameraadschap en de diepe vertrouwensband die zich tussen de soldaten ontwikkelde. In 1931 werd hij aangesteld bij het Army Service Corps, de genietroepen die verantwoordelijk waren voor het transport, materieel, onderhoud, de uitbetaling van de soldij en alles wat een leger draaiende hield. In die tijd maakte het Service Corps nog gebruik van paard-en-wagens, en mijn vader was in zijn element, omdat hij bij zijn tante ervaring had opgedaan met de paarden die ze voor de ploeg spanden.

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, werd hij naar het buitenland gestuurd, eerst naar Noord-Schotland, waar hij de Vrije Franse parachutisten van generaal Charles de Gaulle trainde. Uiteindelijk werd hij ingedeeld bij de 85th Bridge Compagny, Second Canadian Corps (de 85e Brugcompagnie van het Tweede Canadese Leger). Na eindeloze oefeningen in het zuiden van Engeland landde zijn eenheid in Normandië, een maand na D-day 1944. Tijdens de winter van 1944-1945 verdedigde het Canadese leger een linie van meer dan 322 kilometer lang, van dicht bij de Duitse grens ten zuiden van Nijmegen, langs de Maas en via de Zeeuwse eilanden naar Duinkerken, aan de kust van het Kanaal. Tijdens die lange, barre winter probeerden ze verwoed om de Duitsers achter de Rijn terug te drijven, en mijn vader maakte mee dat veel van zijn vrienden neergeschoten werden of door vreselijke verwondingen slechts bloederige lichamen waren die het uitschreeuwden van pijn.

Mijn vader was toen als sergeant-majoor verantwoordelijk voor een werkplaats die 250 voertuigen en brugmateriaal moest onderhouden. Hij was al in de veertig en was de 'ouwe', de leider van de werkplaats, en hij had een benijdenswaardige reputatie opgebouwd vanwege zijn gouden handen wat betreft het onderhoud en de reparatie van vrijwel elk legervoertuig. Hij kon heel goed alles bij elkaar 'scharrelen', een cruciale vaardigheid voor een hogere onderofficier in het dagelijks leven van het Canadese leger, dat altijd over zoveel minder leek te beschikken dan andere legers. Canadese militairen kwamen erom bekend te staan dat ze goed deals konden sluiten en ze onderhandelden over alles wat hun eenheid maar kon helpen. Dertig jaar later, aan de grens tussen Oost- en West-Duitsland, zag ik hoe mijn eigen onderofficieren gebruikmaakten van diezelfde vaardigheid, meestal met nietsvermoedende Amerikanen als slachtoffer. Hele motoren werden geruild voor een grote fles Canadese whisky. Op een keer wist ik het zelf

voor elkaar te krijgen om een week lang acht luchtverdedigingswapens te lenen, in ruil voor warme maaltijden uit de mobiele keukens van mijn eenheid. Deze ruilhandel had zijn eigen nietsontziende wet: wie iets probeerde te krijgen om er zelf beter van te worden mocht niet meer meedoen. Volgens mijn vader stond puur voor jezelf handelen gelijk aan stelen van je kameraden, en dat was de ergste misdaad die je kon begaan in het leger.

Na de oorlog bleef mijn vader nog een jaar in Nederland om mee te werken aan een naoorlogs programma dat toezicht hield op de schenking van Canadese voertuigen aan de Nederlandse en de Belgische regering. Door zijn werk kreeg hij de kans naar Eindhoven te reizen en de mooie jonge Nederlandse vrouw op te zoeken die uiteindelijk mijn moeder werd.

Toen hij naar Canada terugkeerde, was de demobilisatie in volle gang en mijn vader werd onmiddellijk gedegradeerd van sergeant, wat hij voor de oorlog was geweest, tot korporaal. Mijn moeder was woest over de manier waarop er met hem werd omgegaan. Ze ging helemaal naar Ottawa om uit alle macht de strijd aan te gaan met de generaal-majoor van de Canadese krijgsmacht die verantwoordelijk was voor de militaire rangen. Kort daarna kreeg mijn vader de rang die hij eerder had gehad weer terug. Toch greep hij de kansen niet die er waren voor bijscholing of bevordering tot een hogere rang, en hij reisde tien jaar lang door heel Quebec om materieel te inspecteren. Nadat hij in 1957 met pensioen was gegaan, nam hij een baan aan in de burgermaatschappij en hij werkte nog tien jaar onder moeilijke omstandigheden in de werkplaats van het zware legermaterieel in Oost-Montreal.

Bepaalde dingen die hij tijdens de oorlog had meegemaakt, achtervolgden hem nog steeds, hoewel hij zelden met mij of anderen buiten zijn gesloten groep medeveteranen over die ervaringen sprak. De vader die ik kende, was hard en gesloten en hij kon urenlang in zichzelf gekeerd zijn. Het gezin leerde hem uit de weg te gaan als hij zo somber gestemd was.

Mijn moeder, Catherine Vermaessen, was heel Nederlands, en was toegewijd en trots op haar huishouden. Ze had een grote familie achtergelaten om met een baby van zes maanden de oceaan over te steken en zich bij een vijftien jaar oudere man te voegen wiens belangrijkste emotionele band die met het leger was. Nadat ze met mij was aangekomen op Pier 21 in Halifax, stapte ze, evenals duizenden andere oorlogsbruiden, in een van de Rode Kruis-treinen die vrouwen en kinderen afzetten bij soms vreselijk onwillige mannen en vaders. Er was heel wat vijandigheid richting de oorlogsbruiden en hun kinderen. Hoewel mijn moeder iemand werd om

rekening mee te houden, paste ze zich nooit helemaal aan de bekrompen wereld van Oost-Montreal aan. En ze voelde zich wat verloren in een cultuur die haar, een buitenstaander met vreemde buitenlandse ideeën, met andere ogen bekeek.

Ze was niet het soort vrouw dat veel woorden gebruikte of haar gevoelens toonde, maar de oorlog had bij haar diepe littekens achtergelaten. Soms nam ze mij in vertrouwen, misschien uit pure eenzaamheid, en dan kwam er een stroom verhalen los. Ik liet me door haar meevoeren naar de donkere, gevaarlijke straten van Nederland tijdens de oorlog. Ze vertelde me dan over de vrienden en kennissen die ze was kwijtgeraakt, en met name één persoon was haar bijgebleven. Het was een jonge Joodse man die midden in de nacht door de Gestapo van zijn bed werd gelicht en in de nachtmerrie van de Holocaust verdween. Elke keer als ze erover vertelde, hoorde ik het luide bonzen op de deur, zag ik de dreigende glans van laarzen in het maanlicht en het bleke, geschrokken gezicht met angstige opengesperde donkere ogen van de jonge man.

Ze vertelde me over het lawaai en de angst – maar ook de hoop – van de bombardementen door de geallieerden toen die steden en akkers bombardeerden voor het front van het optrekkende Canadese leger uit richting de Rijn. Ze beschreef het geluid van de transportvliegtuigen en het beeld van de duizenden parachutisten die de hele hemel, zo ver het oog reikte, vulden tijdens de opmars van de geallieerden naar Nijmegen en Arnhem. Ik voelde haar sprakeloze angst toen ze me vertelde hoe zij samen met haar familieleden naar de vlammen had staan kijken die de eeuwenoude torens en sierlijke kathedralen verslonden die al haar hele jeugd zo'n kenmerkend gezicht waren geweest. Ze liet me zien wat de vreselijke prijs van oorlog is, maar zelfs toen bracht ze de Canadese soldaten altijd naar voren als de helden van haar verhalen. De levensgrote redders die licht, hoop en levensvreugde brachten in een door oorlog verscheurd land. Ze bracht me een gevoel van trots op Canada bij, een land waar geen oorlogsdreiging was, maar dat zijn jeugd had opgeofferd om de wereld te redden van de duistere macht van de nazi's. Deze verhalen maakten een diepe indruk op me. In tegenstelling tot veel van mijn leeftijdgenoten, die fanatieke vredesactivisten werden en zich vast hadden voorgenomen om een eind aan de oorlog te maken, ging ik een andere kant op. Ik zag in mijn ouders een moed waardoor ze hun eigenbelang aan de kant hadden geschoven en hun eigen leven hadden ingezet om het kwaad te verslaan dat de vrede en veiligheid van een groot deel van de wereld had bedreigd. Het was een voorbeeld van zelfopoffering dat ik probeerde na te volgen toen ik met mijn soldaatjes op het tapijt zat te spelen.

Het eerste huis waar we als gezin woonden, was een tijdelijke met dakleer bedekte barak die we met twee andere gezinnen deelden. Mijn vader en wat vrienden uit het Service Corps wisten bouwmaterialen bij elkaar te sprokkelen om de ruimte op te delen en voor wat meer privacy te zorgen, maar we deelden nog steeds de toiletten en wasruimte. We woonden daar tot 1951, toen mijn vader eindelijk genoeg geld had voor ons eigen huis.

De soldij was niet hoog. Mijn vader verdiende soms een paar dollar bij met de reparatie van auto's van burens om in het onderhoud van zijn groeiende gezin te voorzien. Hij was vijftig toen mijn jongste zusje Yolande werd geboren. We woonden in eenvoudige huizen uit de oorlogsperiode, dicht bij de olieraffinaderijen en chemische fabrieken die hun gif in dikke wolken over de omgeving uitspuwden. In die tijd was Oost-Montreal een van de grootste centra van de petrochemische industrie van Noord-Amerika. Er waren dagen dat de lucht zo vervuild was dat je niet buiten kon spelen: onze kelen brandden dan en we vlogen meteen al hoestend weer naar binnen. De huizen waren eenvoudig en armoedig; ze hadden geen kelders of centrale verwarming, enkel een oliekachel, met de grote olietank net buiten het raam. In de winter lagen er bevroren waterplasjes op de kozijnen en waren de handdoeken die we daar tegen de tocht hadden neergelegd stijf bevroren. De winterwind floot onder de deuren door en rond de raamkozijnen, en de kou drong door tot in ons knusse halletje onder de dekens in bed.

Het was een wijk met ruwe, nuchtere arbeiders en je moest zuinig zijn om in leven te blijven. Onze buurt was verdeeld in twee wijken; de ene was Frans en katholiek, de andere Engels of meertalig (met immigranten die Engels als hun tweede taal hadden gekozen) en protestants, elk met zijn eigen scholen, kerken en organisaties. Er was een sterke verzuiling, waarbij mensen meestal binnen hun eigen groep bleven. Maar hoewel wij in de Franse wijk woonden en toegewijde rooms-katholieken waren, voelde mijn moeder, die vloeiend Engels sprak, zich meer op haar gemak bij de meertalige groep, van wie velen net als zij nieuwe Canadezen waren. Ze miste de padvinderij uit haar jeugd in Nederland en raakte betrokken bij de Scouts Canada, die werkten vanuit de English Protestant School, de protestantse school. Ze sleepte me mee naar de eerste bijeenkomst en vertelde me streng dat ik er alleen naartoe mocht omdat ik dan de kans kreeg om mijn Engels te verbeteren. Ik genoot van de welpen en kreeg een paar geweldige vrienden, maar in die tijd was het een anglicaanse en Engelssprekende groep. Ik maakte wel eens grapjes dat ik, als ik op dinsdagavond naar de welpen was geweest, op woensdagochtend vroeg moest gaan biechten.

Wanneer je welp was, had dat zowel sociale als religieuze consequenties. De Frans- en de Engelsprekende kinderen vormden aparte buurtbendes en waren felle vijanden van elkaar. Doordat ik vrienden in beide groepen had, was ik een verdacht persoon en misschien wel een verrader. Dat maakte het leven er voor mij niet gemakkelijker op. Ik weet nog dat mijn zus Juliette toen ze pas vijf of zes was op een keer in een ‘vuurgevecht’ terecht kwam toen de Franse en de Engelse bendes stenen naar elkaar gooiden in de steeg achter ons huis. Mijn Franstalige vrienden en ik moesten haar redden. Ze had een bloedende wond aan haar achterhoofd en we tilden haar over een hek om haar in veiligheid te brengen. Meteen voerden we een tegenaanval uit, waardoor de Engelsen een barak met dakleer in vluchtten, die we daarna in brand staken. Onze belegering eindigde plotseling toen een in onze ogen reusachtige moeder ingreep. Dagen later zat ik die Engelsen nog na omdat ze mijn zusje verwond hadden. Uiteindelijk sloten we een wapenstilstand en tijdens het volgende gevecht zat ik plotseling aan de Engelse kant. En zo ging het maar door, heen en weer.

Ik ging naar de plaatselijke katholieke jongensschool, die geleid werd door de Broeders van Sint-Gabriël. De broeders kwamen vaak even bij ons thuis langs, meestal rond etenstijd. Mijn vader was lid van de Knights of Columbus, een katholieke broederschap, en hij was ook bekend en gerespecteerd omdat hij als vrijwilliger meewerkte aan de Liberal Party. Mijn moeder was erg actief in de Liberal-organisatie voor vrouwen en deed veel liefdadigheidswerk. Als de broeders bij ons op bezoek kwamen, voelde ik me niet altijd op mijn gemak, omdat ze vaak klaagden over mijn matige schoolprestaties.

Mijn redding was dat ik solo zong in het koor. Broeder Léonidas, de koorleider, was wel streng, maar ook een begaafd musicus en hij was opgetogen dat ik de paar Engelse liederen van ons repertoire kon zingen. Hij sleurde ons koor voortdurend mee naar zangwedstrijden, waar we het over het algemeen goed deden.

Ik wist ook de felbegeerde rol van misdienaar te bemachtigen, een leuk baantje dat me 25 cent per week opleverde, plus een extra kwartje of meer voor bruiloften en begrafenissen. Ik had al snel in de gaten dat begrafenissen veel ingewikkelder waren dan bruiloften en dat ze daarom meer opbrachten. Bovendien was de muziek in die diensten ook veel mooier.

Maar ik begon pas goed op te vallen bij de meisjes van de meisjesschool aan de overkant van de straat doordat ik goed kon dansen, hoewel ik wel moest oppassen dat de broeders me nooit betrapten als ik hand in hand liep met een van die meisjes. Er volgde onmiddellijk straf voor dat soort

vriendschappen: op mijn knieën in de hoek van het lokaal bladzijden uit het woordenboek overschrijven. De broeders en de zusters van de meisjesschool gingen dan bij strategisch geplaatste ramen staan om te kijken of er onderweg van of naar school geen gescharrel plaatsvond tussen leerlingen. De enige keer dat de jongens en meisjes met elkaar mochten omgaan, was tijdens het volksdansen, dat door de buurt werd georganiseerd, en later door de scholen, maar dan wel onder strenge supervisie. We leerden al de traditionele Frans-Canadese volksdansen, maar ook de dansen van andere landen. Ik weet nog dat ik vooral weg was van de Joodse dansen, omdat we die, om authentiek over te komen, op blote voeten moesten uitvoeren en ons dan moesten voorstellen dat de harde, koude gymzaalvloer eigenlijk zacht, warm woestijnzand was. De sensatie om de blote voeten van een meisje te zien was bijna meer dan we aankonden.

Op de middelbare school bleef ik een onverschillige leerling en ik was meer in sport geïnteresseerd dan in de studie, tot de dag dat een oude vriend van mijn vader bij ons op bezoek kwam. Hij was een majoor die samen met mijn vader in de oorlog had gediend. Ze spraken de hele avond over het leger en ik luisterde stilletjes mee. Ik droomde er nog steeds van militair te worden. Ik had me aangesloten bij het Canadese jongerencadetkorps en bracht de meeste zomers door in tenten in Farnham, een oude militaire basis uit de Eerste Wereldoorlog, ten zuiden van Montreal. Daar leerde ik van veteranen van de Tweede Wereldoorlog en de Korea-oorlog tactische manoeuvres, en hoe ik een machinegeweer moest gebruiken. Ik adoreerde die trainers.

Tijdens het gesprek van mijn vader en zijn vriend en het ophalen van al die herinneringen merkte mijn vader op: ‘Weet je, mijn zoon zit erover te denken om naar de militaire academie te gaan.’

De majoor keerde zich met een glimlach naar me toe en zei: ‘Dat is heel mooi, jongen. Hoe staat het met je cijfers op school?’

Ik vertelde hem hoe ik ervoor stond.

‘Nou, weet je, jongen, met zulke cijfers kom je helemaal niet in aanmerking voor de militaire academie. Je moet minstens achten hebben willen ze zelfs maar overwegen om je aan te nemen.’ Wat zijn opmerking nog meer gewicht gaf, was dat de militaire academie in de ogen van mijn vaders generatie alleen iets was voor de zonen van hogere officieren. Een zoon van een onderofficier zou in die tijd nooit worden toegelaten.

Nadat de majoor vertrokken was, zei mijn vader niet veel, en hij probeerde ongetwijfeld mijn gevoelens te sparen. Maar ik had tussen de regels

van de oude majoor door een andere boodschap gehoord toen hij mijn blik vasthield. Ik was er zeker van dat hij geloofde dat ik dat kon bereiken en dat hij me uitdaagde om mijn best te gaan doen. Met hulp van mijn vriend Michel Chevette, wiens werkhouding die van mij verre overtrof, leerde ik doorzetten. Tot verbazing van mijn ouders en mijzelf steeg mijn gemiddelde van een zeven in de eerste klas van de middelbare school tot ruim een negen in de tweede, derde en vierde klas. Ik ging in mijn kamer zitten, trok de deur achter me dicht, zette de radio aan en creëerde mijn eigen rustige plek om in afzondering te studeren. In de weekends studeerden Michel en ik soms twaalf uur achtereen. Toen ik in de derde klas zat, vroegen mijn ouders op een zondagmiddag of ik naar beneden wilde komen, en ze zeiden dat het wel leek alsof ik niet langer bij het gezin woonde, dat ze het beu waren om me enkel tijdens de maaltijden te zien. En ze hadden gelijk. Ik at altijd snel mijn eten op, deed de vaat en verdween weer naar mijn kamer. Maar ik had iets doorbroken. Ik had de vastberadenheid weten op te brengen om aan dat bureau te blijven zitten en te studeren, en dat zou ik echt niet opgeven.

Vlak voor het eindexamen stuurden de broeders ons op stilteretraite om te kunnen mediteren en te bidden over wat we met ons verdere leven moesten gaan doen. Voor de meesten van ons hield een retraite in dat je een voorraadjie *Playboys* en chocoladerepen insloeg, maar als we er eenmaal waren, bleven er toch wat wijze woorden hangen. We moesten gaan biechten, en ik kwam terecht bij een dikke oudere priester die vroeger aalmoezenier in het leger was geweest. Hij zag er niet uit, met ketchupvlekken op zijn zwarte soutane, zijn slecht geschoren bleke gezicht en zijn doorbloede ogen. En daar zat ik dan, met mijn magere knieën op de koude stenen vloer geknield, en ik had geen idee wat ik moest zeggen. Na een lange, ongemakkelijke stilte keek hij me aan door zijn smoezelige brillenglazen en vroeg me wat ik met mijn leven wilde gaan doen. Ik vertelde hem dat ik me voor de militaire academie had aangemeld en dat ik net als mijn vader beroepsmilitair wilde worden. Hij leunde achterover en zei met een bijna dromerige stem: 'Ach, militairen. Weet je, militairen zijn heel bijzondere mensen. Aan de buitenkant zijn het de hardste, meest veeleisende, strengste mensen, maar daaronder zijn ze de menselijkste, gevoeligste en meest emotioneel betrokken mensen die bestaan.' Die woorden gaven precies de gevoelsband aan die ik zag tussen mijn vader en zijn legerkameraden, en ook het emotionele contact tussen mijzelf en de oude majoor. En ze zouden in de toekomst ook de grote respectvolle waardering gaan beschrijven die er altijd bestond tussen mijn ondergeschikten en mezelf. Ik wilde daar meer van proeven.

AANGRIJPEND OOGGETUIGENVERSLAG VAN DE LEIDER VAN DE VN-VREDESMISSIE

Toen Roméo Dallaire opgeroepen werd als troepencommandant voor de VN-vredesmissie voor Rwanda, dacht hij dat zijn opdracht was twee strijdende partijen te helpen een door beide gewilde vrede te sluiten. In plaats daarvan werd hij ondergedompeld in een chaotische burgeroorlog en barbaarse genocide, waarbij in slechts 100 dagen meer dan 800.000 Rwandezes vermoord werden. Met een handvol troepen, veel vindingrijkheid en moed, wist Dallaire duizenden mensen te redden. Zijn roep om meer steun van de VN was echter aan dovemansoren gericht.

In *Oog in oog met de duivel* gaat Dallaire 25 jaar terug in de tijd. Hij vertelt het verhaal dat de wereld niet wilde horen en beschrijft de Rwandese genocide van binnenuit. Dit boek getuigt ook van zijn eigen verandering van optimistische soldaat tot verwoeste VN-commandant. Hij schrijft zeer openhartig over zijn worsteling met de posttraumatische stressstoornis die hij opliep door zijn ervaringen in Rwanda.

Roméo Dallaire werd in 1946 geboren in Denekamp, als zoon van een Canadese onderofficier en een Nederlandse verpleegkundige. Hij groeide op in Montreal. Dallaire was degene die de Belgische soldaten in 1994 de opdracht gaf de nieuwe president te beschermen, maar zowel de president als haar echtgenoot en de soldaten werden door Hutu-extremisten vermoord. België trok daarop zijn soldaten terug uit Rwanda.

'Hoewel dit een hoogstpersoonlijk boek is, is het zonder twijfel een belangrijke historische beschrijving van het falen van de VN in Rwanda en een gepassioneerd pleidooi tegen de morele lafheid waardoor de genocide kon plaatsvinden.' – *The Independent*

Uitgeverij Omniboek

NUR 402

ISBN 978-9401916394

9 789401 916394

www.omniboek.nl